Zbirka odločb sodne prakse

SODBA SODIŠČA (četrti senat)

z dne 3. oktobra 2013 *

„Uredba (ES) št. 44/2001 — Sodna pristojnost — Zadeve v zvezi z delikti in kvazidelikti — Materialne avtorske pravice — Materialni nosilec, s katerim se reproducira zaščiteno delo — Objava na spletu — Opredelitev kraja nastanka škode“

V zadevi C-170/12,

katere predmet je predlog za sprejetje predhodne odločbe na podlagi člena 267 PDEU, ki ga je vložilo Cour de cassation (Francija) z odločbo z dne 5. aprila 2012, ki je prispela na Sodišče 11. aprila 2012, v postopku

Peter Pinckney

proti

KDG Mediatech AG,

SODIŠČE (četrti senat),

v sestavi L. Bay Larsen, predsednik senata, J. Malenovský, U. Lõhmus, M. Safjan (poročevalec), sodniki, in A. Prechal, sodnica,

generalni pravobranilec: N. Jääskinen,

sodni tajnik: A. Calot Escobar,

na podlagi pisnega postopka,

ob upoštevanju stališč, ki so jih predložili:

— za M. Pinckneyja J. de Salve de Bruneton, odvetnik,

— za francosko vlado G. de Bergues in B. Beaupère-Manokha, agenta,

— za grško vlado S. Chala, agentka,

— za avstrijsko vlado C. Pesendorfer, agentka,

— za poljsko vlado B. Majczyna in M. Szpunar, agenta,

— za Evropsko komisijo A.-M. Rouchaud-Joët, agentka,

* Jezik postopka: francoščina.

po predstavitvi sklepnih predlogov generalnega pravobranilca na obravnavi 13. junija 2013

izreka naslednjo

Sodbo

1 Predlog za sprejetje predhodne odločbe se nanaša na razlago člena 5(3) Uredbe Sveta (ES) št. 44/2001 z dne 22. decembra 2000 o pristojnosti in priznavanju ter izvrševanju sodnih odločb v civilnih in gospodarskih zadevah (UL, posebna izdaja v slovenščini, poglavje 19, zvezek 4, str. 42, v nadaljevanju: Uredba).

2 Ta predlog je bil vložen v okviru spora med P. Pinckneyjem s stalnim prebivališčem v Franciji in KDG Mediatech AG (v nadaljevanju: Mediatech), družbo s sedežem v Avstriji, zaradi odškodninskega zahtevka, ker naj bi ta družba kršila materialne avtorske pravice P. Pinckneyja.

Pravni okvir

Uredba

3 V uvodnih izjavah 2, 11, 12 in 15 Uredbe je navedeno:

„(2) Določene razlike med nacionalnimi predpisi, ki urejajo pristojnost in priznanje sodnih odločb, ovirajo nemoteno delovanje notranjega trga. Nujno je potrebno sprejetje določb za poenotenje kolizijskih pravil glede pristojnosti v civilnih in gospodarskih zadevah ter za poenostavitev formalnosti, s ciljem hitrega in enostavnega priznanja ter izvršitve sodnih odločb držav članic, ki jih zavezuje ta uredba.

[…]

(11) Pravila o pristojnosti morajo biti čimbolj predvidljiva in morajo temeljiti na načelu, da se pristojnost praviloma določa po stalnem prebivališču toženca, pri čemer mora taka pristojnost vedno obstajati, razen v nekaterih točno opredeljenih primerih, v katerih je zaradi predmeta pravde ali avtonomije strank upravičena druga navezna okoliščina. Da bi postala skupna pravila preglednejša in da ne pride do kolizije pristojnosti, je treba stalno prebivališče pravne osebe opredeliti kot avtonomen koncept.

(12) Poleg stalnega prebivališča toženca mora obstajati tudi alternativna podlaga pristojnosti, ki temelji na tesni povezavi med sodiščem in sporom, ali ki je v interesu ustreznosti sodnega varstva.

[…]

(15) V interesu ustreznega sodnega varstva je treba čimbolj zmanjšati možnost sočasnih postopkov in zagotoviti, da v dveh državah članicah niso izdane nezdružljive sodne odločbe. […]“

4 Pravila o pristojnosti so navedena v poglavju II Uredbe, ki zajema člene od 2 do 31.

5 Člen 2 Uredbe, ki spada v oddelek 1 navedenega poglavja II in ki je naslovljen „Splošne določbe“, v odstavku 1 določa:

„Ob upoštevanju določb te uredbe so osebe s stalnim prebivališčem v državi članici ne glede na njihovo državljanstvo tožene pred sodišči te države članice.“

6 Člen 3(1) Uredbe, ki spada v isti oddelek, določa:

„Osebe s stalnim prebivališčem v državi članici so lahko tožene pred sodišči druge države članice samo na podlagi pravil, opredeljenih v oddelkih od 2 do 7 tega poglavja.“

7 V oddelku 2 poglavja II Uredbe, naslovljenem „Pristojnost“, je med drugim člen 5 te uredbe. Točka 3 člena 5 določa:

„Oseba s stalnim prebivališčem v državi članici je lahko tožena v drugi državi članici:

[…]

3. v zadevah v zvezi z delikti ali kvazidelikti pred sodišči kraja, kjer je prišlo ali kjer grozi škodni dogodek[.]“

Direktiva 2001/29/ES

8 Direktiva 2001/29/ES Evropskega parlamenta in Sveta z dne 22. maja 2001 o usklajevanju določenih vidikov avtorske in sorodnih pravic v informacijski družbi (UL, posebna izdaja v slovenščini, poglavje 17, zvezek 1, str. 230) vsebuje poglavje II, naslovljeno „Pravice in izjeme“, v katerem so med drugim členi od 2 do 4 te direktive, ki se nanašajo na pravico priobčitve del javnosti in pravico do dajanja predmetov sorodnih pravic na voljo javnosti ter pravico distribuiranja.

Spor o glavni stvari in vprašanji za predhodno odločanje

9 P. Pinckney, ki ima stalno prebivališče v Toulousu (Francija), trdi, da je avtor, skladatelj in izvajalec dvanajstih skladb, ki jih je na vinilno ploščo posnela skupina Aubrey Small.

10 Potem ko je odkril, da so bile te skladbe brez njegovega dovoljenja reproducirane na zgoščenko (CD), ki jo je družba Mediatech posnela v Avstriji, nato pa sta jo britanski družbi Crusoe in Elegy prodajali prek različnih spletnih mest, dostopnih z njegovega stalnega prebivališča v Toulousu, je 12. oktobra 2006 zoper družbo Mediatech vložil tožbo za povračilo škode, ki jo je utrpel zaradi kršitve njegove avtorske pravice.

11 Družba Mediatech je ugovarjala pristojnosti francoskih sodišč. Sodnik, pristojen za izvedbo predhodnega postopka pri Tribunal de grande instance de Toulouse je s sklepom z dne 14. februarja 2008 ta ugovor nepristojnosti zavrnil, ker samo dejstvo, da je P. Pinckney zadevne zgoščenke lahko kupil v kraju svojega stalnega prebivališča v Franciji na spletnem mestu, dostopnem francoski javnosti, zadostuje za vzpostavitev tesne zveze med dejanskim stanjem in domnevno škodo, kar utemeljuje pristojnost sodišča, ki odloča.

12 Družba Mediatech je zoper to sodbo vložila pritožbo, pri čemer je trdila, da so bile zgoščenke v Avstriji, kjer ima sedež, posnete po naročilu britanske družbe, ki jih prodaja prek spletnega mesta. Tako so po njenem mnenju pristojna bodisi sodišča kraja sedeža tožene stranke, ki je v Avstriji, bodisi sodišča kraja nastanka škode, to pomeni kraja, kjer je bilo storjeno škodno dejanje, in sicer Združenega kraljestva.

13 Cour d’appel de Toulouse je s sodbo z dne 21. januarja 2009 zavrnilo pristojnost Tribunal de grande instance de Toulouse z obrazložitvijo, da je kraj sedeža tožene stranke v Avstriji in da kraj nastanka škode ne more biti v Franciji, pri čemer ni treba preučiti odgovornosti družbe Mediatech ter družb Crusoe in Elegy, saj ni navedb o sodelovanju med zadnjenavedenima in družbo Mediatech.

14 P. Pinckney je zoper to sodbo vložil kasacijsko pritožbo, pri čemer se je skliceval na kršitev člena 5, točka 3, Uredbe. Trdil je, da je pristojnost francoskega sodišča utemeljena in da je bila njegova tožba neutemeljeno zavržena.

15 V teh okoliščinah je Cour de cassation prekinilo odločanje in Sodišču v predhodno odločanje predložilo ti vprašanji:

„1. Ali je treba člen 5, točka 3, [Uredbe] razlagati tako, da v primeru domnevne kršitve materialnih avtorskih pravic, storjene z objavo vsebine na spletnem mestu,

— oseba, ki meni, da je oškodovana, lahko vloži tožbo zaradi ugotovitve odgovornosti pri sodiščih vsake države članice, na ozemlju katere je ali je bila po spletu objavljena vsebina dostopna, zato da dobi odškodnino samo za škodo, storjeno na ozemlju države članice sodišča, ki odloča,

ali

— mora biti poleg tega ta vsebina namenjena javnosti na ozemlju te države članice, ali pa mora biti podana druga navezna okoliščina?

2. Ali je odgovor na prvo vprašanje enak, če zatrjevana kršitev materialnih avtorskih pravic ni posledica objave elektronske vsebine po spletu, ampak, kot v obravnavanem primeru, spletne ponudbe materialnega nosilca, s katerim se ta vsebina reproducira?“

Vprašanji za predhodno odločanje

Dopustnost

16 Avstrijska vlada je navedla nedopustnost vprašanj za predhodno odločanje. Ti naj bi bili glede na okoliščine postopka v glavni stvari hipotetični, saj naj se ne bi nanašali na dejanje reproduciranja, ki ga je storila družba Mediatech, temveč na poznejša dejanja distribuiranja, ki sta jih storili zadevni britanski družbi. Iz predstavitve dejanskega stanja v glavni stvari naj namreč ne bi bilo razvidno, da je družba Mediatech organizirala distribucijo zgoščenk navedenih družb ali da ima z njima kakršno koli zvezo.

17 Po mnenju te vlade prvo vprašanje za predhodno odločanje nikakor ni dopustno, kajti izhajalo naj bi iz napačne predpostavke, da je bila elektronska vsebina, in sicer delo kot tako, objavljena na spletu, medtem ko se je objava v postopku v glavni stvari nanašala le na materialni nosilec, s katerim se je ta vsebina reproducirala.

18 V zvezi s tem je treba opozoriti, da lahko Sodišče v skladu z ustaljeno sodno prakso predlog za sprejetje predhodne odločbe, ki ga je vložilo nacionalno sodišče, zavrne le, če je očitno, da zahtevana razlaga prava Unije nima nobene zveze z dejanskim stanjem ali predmetom spora v postopku v glavni stvari, če je problem hipotetičen, ali če Sodišče nima na voljo pravnih in dejanskih elementov, potrebnih za to, da bi lahko koristno odgovorilo na postavljena vprašanja (sodbi z dne 11. septembra 2008 v zadevi Eckelkamp in drugi, C-11/07, ZOdl., str. I-6845, točka 28, in z dne 20. junija 2013 v zadevi Rodopi-M 91, C-259/12, točka 27).

19 Sodišče je tudi pojasnilo, da utemeljitev predhodnega vprašanja ni oblikovanje posvetovalnih mnenj o splošnih ali hipotetičnih vprašanjih, temveč dejanska potreba po učinkoviti rešitvi spora (sodba z dne 2. aprila 2009 v zadevi Elshani, C-459/07, ZOdl., str. I-2759, točka 42).

20 V obravnavanem primeru ni sporno, da predložitveno sodišče odloča o trditvi o kršitvi materialnih avtorskih pravic, ki izhaja iz objave materialnega nosilca, s katerim se reproducira zaščiteno delo, na spletu, in da je vprašanje, ali so francoska sodišča pristojna za odločanje o tej trditvi, samo po sebi predmet spora v postopku v glavni stvari. Glede na vse podatke, ki jih ima Sodišče na voljo, je namreč očitno, da bo rešitev tega spora odvisna od odgovora na vprašanji za predhodno odločanje, ki ju je poleg tega treba preoblikovati.

21 Vprašanji za predhodno odločanje sta zato dopustni.

Vsebinska presoja

22 Predložitveno sodišče z vprašanjema, ki ju je treba preoblikovati, v bistvu sprašuje, ali je treba člen 5, točka 3, Uredbe razlagati tako, da je v primeru domnevne kršitve materialnih avtorskih pravic, ki jih zagotavlja država članica, v kateri je sodišče, ki odloča, to sodišče pristojno za odločanje o tožbi za ugotovitev odgovornosti, ki jo vloži avtor kakega dela proti družbi s sedežem v drugi državi članici, ki je v tej državi reproducirala navedeno delo z materialnim nosilcem, ki ga nato prodajata družbi s sedežem v tretji državi članici prek spletnega mesta, dostopnega tudi z območja sodišča, ki odloča.

23 Da bi odgovorili na ti vprašanji, je treba takoj na začetku opozoriti, da je treba določbe Uredbe razlagati avtonomno ob upoštevanju njenega sistema in ciljev (sodba z dne 16. maja 2013 v zadevi Melzer, C-228/11, točka 22 in navedena sodna praksa).

24 Z odstopanjem od temeljnega načela, določenega v členu 2(1) Uredbe, o dodelitvi pristojnosti sodiščem države članice, na ozemlju katere ima tožena stranka stalno prebivališče, je v poglavju II, oddelek 2, te uredbe določenih nekaj posebnih pristojnosti, med katerimi je tista iz člena 5, točka 3, navedene uredbe (zgoraj navedena sodba Melzer, točka 23).

25 Ker je pristojnost sodišč kraja, kjer je prišlo do škodnega dogodka ali kjer grozi škodni dogodek, pravilo posebne pristojnosti, jo je treba razlagati restriktivno, zato razlaga zunaj primerov, ki jih izrecno določa Uredba, ni dopustna (zgoraj navedena sodba Melzer, točka 24).

26 Še vedno pa se izraz „kraj, kjer je prišlo ali kjer grozi škodni dogodek“ iz člena 5, točka 3, Uredbe nanaša tako na kraj, v katerem je nastala škoda, kot tudi na kraj vzročnega dogodka, zaradi katerega je ta škoda nastala, tako da je tožena stranka lahko po izbiri tožeče stranke tožena pred sodiščem enega ali drugega kraja (zgoraj navedena sodba Melzer, točka 25).

27 V zvezi s tem v skladu z ustaljeno sodno prakso pravilo o pristojnosti, določeno v členu 5, točka 3, Uredbe, temelji na obstoju posebno tesne zveze med sporom in sodišči kraja, kjer je prišlo do škodnega dogodka ali kjer grozi škodni dogodek, kar upravičuje podelitev pristojnosti tem sodiščem zaradi učinkovitega izvajanja sodne oblasti in načela učinkovitega vodenja postopka (zgoraj navedena sodba Melzer, točka 26).

28 Ker mora opredelitev ene od naveznih okoliščin, ki jih priznava sodna praksa, navedena v točki 26 te sodbe, omogočati določitev pristojnosti sodišča, ki je objektivno najprimernejše za presojo, ali so predpostavke odgovornosti tožene stranke izpolnjene, je lahko sodišče, ki veljavno odloča, le tisto, katerega območje je povezano z upoštevno navezno okoliščino (glej v tem smislu sodbo z dne 25. oktobra 2012 v zadevi Folien Fischer in Fofitec, C-133/11, točka 52).

29 Poudariti je treba, da se v obravnavanem primeru v nasprotju z okoliščinami, v katerih je bila izdana zgoraj navedena sodba Melzer, postopek v glavni stvari ne nanaša na možnost, da je pri sodišču, ki odloča, tožen tudi eden od domnevnih povzročiteljev škode na podlagi kraja vzročnega dogodka. Ni namreč sporno, da ta kraj ni na območju sodišča, pri katerem je P. Pinckney vložil tožbo. Vprašanje pa je, ali je to sodišče pristojno na podlagi nastanka domnevne škode.

30 Torej je treba konkretno opredeliti okoliščine, v katerih za potrebe člena 5, točka 3, Uredbe škoda, ki izhaja iz domnevne kršitve materialnih avtorskih pravic, nastane ali obstaja nevarnost, da nastane, v državi članici, ki ni tista, v kateri je tožena stranka reproducirala avtorjevo delo z materialnim nosilcem, ki se nato prodaja prek spletnega mesta, dostopnega tudi z območja sodišča, ki odloča.

31 Sodišče je že razlagalo člen 5, točka 3, Uredbe v primeru zatrjevanja kršitev, storjenih prek spleta, ki lahko zato nastanejo v številnih krajih (glej sodbi z dne 25. oktobra 2011 v združenih zadevah eDate Advertising in Martinez, C-509/09 in C-161/10, ZOdl., str. I-10269, in z dne 19. aprila 2012 v zadevi Wintersteiger, C-523/10).

32 Iz navedene sodne prakse izhaja, prvič, da se kraj nastanka škode v smislu te določbe lahko razlikuje glede na naravo domnevno kršene pravice (glej v tem smislu zgoraj navedeno sodbo Wintersteiger, točke od 21 do 24).

33 Drugič, nevarnost, da škoda nastane v določeni državi članici, je odvisna od tega, ali je pravica, katere kršitev se zatrjuje, zaščitena v tej državi članici (glej zgoraj navedeno sodbo Wintersteiger, točka 25).

34 Nazadnje, tretjič, iz te sodne prakse izhaja, da je v skladu s cilji, navedenimi v točki 27 te sodbe, opredelitev kraja, v katerem je nastala škoda, za dodelitev pristojnosti sodišču za odločanje o trditvi glede kršitve v zadevah v zvezi z delikti ali kvazidelikti odvisna tudi od tega, katero sodišče je najbolj primerno za presojo utemeljenosti zatrjevane kršitve (zgoraj navedeni sodbi eDate Advertising in Martinez, točka 48, in Wintersteiger, točka 27).

35 V skladu s temi načeli je Sodišče za potrebe opredelitve kraja nastanka škode, ki naj bi nastala prek spleta, razlikovalo med kršitvami osebnostnih pravic in kršitvami pravic intelektualne in industrijske lastnine.

36 Tako lahko domnevna žrtev kršitve osebnostnih pravic – varovanih v vseh državah članicah – storjene z objavo vsebine na spletu, na podlagi nastanka škode vloži tožbo za ugotovitev odgovornosti pri sodiščih vsake države članice, na ozemlju katere je ali je bila navedena vsebina dostopna na spletu. Ta sodišča so pristojna za odločanje zgolj glede škode, storjene na ozemlju države članice sodišča, ki odloča (glej zgoraj navedeno sodbo eDate Advertising in Martinez, točka 52). Ker bo poleg tega učinek kršitve, storjene z uporabo na spletu objavljene vsebine, na osebnostne pravice posameznika lahko najbolje preučilo sodišče kraja, v katerem je težišče interesov te osebe, lahko domnevna žrtev po izbiri tožbo za vso nastalo škodo vloži samo pri sodišču tega kraja (zgoraj navedena sodba eDate Advertising in Martinez, točka 48).

37 Trditev glede kršitve pravic intelektualne in industrijske lastnine, katerih varstvo, ki ga daje akt o registraciji, je omejeno na ozemlje države članice registracije, pa mora biti podana pri sodiščih te države. Prav sodišča države članice registracije so namreč najprimernejša za presojo, ali je dejansko prišlo do kršitve zadevnih pravic (glej v tem smislu v zvezi z nacionalnimi znamkami zgoraj navedeno sodbo Wintersteiger, točki 25 in 28).

38 Preveriti je treba, koliko se preudarki iz zgoraj navedenih primerov lahko uporabijo za trditve glede kršitve avtorskih pravic.

39 Najprej je treba poudariti, da za materialne avtorske pravice, tako kot za pravice v zvezi z nacionalno znamko, vsekakor velja načelo teritorialnosti. Navedene materialne pravice pa morajo biti zlasti na podlagi Direktive 2001/29 samodejno varovane v vseh državah članicah, tako da so lahko kršene v vsaki izmed njih na podlagi veljavnega materialnega prava.

40 V zvezi s tem je treba najprej pojasniti, da o vprašanjih, ali se okoliščine, v katerih se lahko šteje, da je bila pravica, varovana v državi članici sodišča, ki odloča, kršena, in ali je to kršitev mogoče pripisati toženi stranki, vsebinsko odloča sodišče, ki je pristojno (glej v tem smislu zgoraj navedeno sodbo Wintersteiger, točka 26).

41 Pri preizkusu pristojnosti sodišča za odločanje o škodi opredelitev kraja njenega nastanka v smislu člena 5, točka 3, Uredbe namreč ne more biti odvisna od meril, ki veljajo za navedeno vsebinsko odločanje in v tej določbi niso navedena. Ta določba namreč kot edini pogoj določa, da je škoda nastala ali da njen nastanek grozi.

42 Tako v nasprotju s členom 15(1)(c) Uredbe, ki je bil razložen v sodbi z dne 7. decembra 2010 v združenih zadevah Pammer in Hotel Alpenhof (C-585/08 in C-144/09, ZOdl., str. I-12527), člen 5, točka 3, navedene uredbe med drugim ne zahteva, da je zadevna dejavnost „usmerjena v“ državo članico sodišča, ki odloča.

43 Iz tega sledi, da je glede domnevne kršitve materialne avtorske pravice za odločanje o tožbi v zadevah v zvezi z delikti ali kvazidelikti že določena pristojnost sodišča, ki odloča, ker država članica, na ozemlju katere je to sodišče, varuje materialne pravice, na katere se sklicuje tožeča stranka, in ker grozi nastanek domnevne škode na območju sodišča, ki odloča.

44 V okoliščinah, kakršne so v postopku v glavni stvari, navedena nevarnost izhaja zlasti iz možnosti, da prek spletnega mesta, dostopnega na območju sodišča, ki odloča, pride do reproduciranja dela, s katerim so povezane pravice, na katere se sklicuje tožeča stranka.

45 Ker pa varstvo, ki ga daje država članica, v kateri je sodišče, ki odloča, velja le za ozemlje navedene države članice, je sodišče, ki odloča, pristojno le za odločanje o škodi, ki je nastala na ozemlju države članice, ki ji pripada.

46 Če bi bilo namreč to sodišče pristojno tudi za odločanje o škodi, ki je nastala na ozemlju drugih držav članic, bi nadomestilo sodišča teh držav, čeprav so ta v skladu s členom 5, točka 3, Uredbe in načelom teritorialnosti načeloma pristojna za odločanje o škodi, ki nastane na ozemlju njihove države članice, ter so primernejša za presojo, ali so bile materialne avtorske pravice, ki jih zagotavlja zadevna država članica, dejansko kršene, in za opredelitev narave nastale škode.

47 Glede na navedeno je na postavljeni vprašanji treba odgovoriti tako, da je treba člen 5, točka 3, Uredbe razlagati tako, da je v primeru domnevne kršitve materialnih avtorskih pravic, ki jih zagotavlja država članica sodišča, ki odloča, to sodišče pristojno za odločanje o tožbi za ugotovitev odgovornosti, ki jo avtor dela vloži proti družbi s sedežem v drugi državi članici, ki je v tej državi reproducirala navedeno delo z materialnim nosilcem, ki ga nato prodajata družbi s sedežema v tretji državi članici prek spletnega mesta, dostopnega tudi z območja sodišča, ki odloča. To sodišče je pristojno samo za odločanje o škodi, ki je nastala na ozemlju države članice, ki ji pripada.

Stroški

48 Ker je ta postopek za stranki v postopku v glavni stvari ena od stopenj v postopku pred predložitvenim sodiščem, to odloči o stroških. Stroški, priglašeni za predložitev stališč Sodišču, ki niso stroški omenjenih strank, se ne povrnejo.

Iz teh razlogov je Sodišče (četrti senat) razsodilo:

Člen 5, točka 3, Uredbe Sveta (ES) št. 44/2001 z dne 22. decembra 2000 o pristojnosti in priznavanju ter izvrševanju sodnih odločb v civilnih in gospodarskih zadevah je treba razlagati tako, da je v primeru domnevne kršitve materialnih avtorskih pravic, ki jih zagotavlja država

članica sodišča, ki odloča, to sodišče pristojno za odločanje o tožbi za ugotovitev odgovornosti, ki jo avtor dela vloži proti družbi s sedežem v drugi državi članici, ki je v tej državi reproducirala navedeno delo z materialnim nosilcem, ki ga nato prodajata družbi s sedežema v tretji državi članici prek spletnega mesta, dostopnega tudi z območja sodišča, ki odloča. To sodišče je pristojno samo za odločanje o škodi, ki je nastala na ozemlju države članice, ki ji pripada.

Podpisi